

Sygn. akt: II Ns 3303/13

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2015 roku

Sąd Rejonowy w Białymstoku II Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Frankowska

Protokolant: Anna Kurianowicz

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2015 roku w Białymstoku na rozprawie

sprawy z wniosku M. K. (1)

z udziałem P. K., G. C.

B. K. (1)

O otwarciu i ogłoszeniu testamentu oraz o stwierdzenie nabycia praw do spadku po T. C.

I. Stwierdza, że spadek po T. C. c. W. i J., zmarłej dnia 27 maja 2013 roku w C., ostatnio stale zamieszkałej w Ł. przy ulicy (...), na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 6 lipca 2011 roku z dobrodziejstwem inwentarza nabyli:

- wnuk M. K. (1) s. S. i B. w 1/2 części

- wnuk P. K. s. S. i B. w 1/2 części.

II. Wydatki w sprawie ustala na kwotę 1 061,08 zł.

III. Nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białymstoku od uczestnika postępowania G. C. kwotę 1 061,08 zł tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania.

IV. Stwierdza, że zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ns 3303/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawca, małoletni, M. K. (1) reprezentowany przez ustawową przedstawicielkę B. K. (2), wniósł o otwarcie i ogłoszenie testamentu oraz stwierdzenie nabycia praw do spadku po T. C., zmarłej w dniu 27 maja 2013 r. w C., ostatnio stale zamieszkałej w Ł. przy ul. (...) na podstawie testamentu własnoręcznie sporządzonego dnia 6 lipca 2011 r. (k. 2-3).

Uczestnicy postępowania P. K. oraz B. K. (1) poparli wniosek co do zasady. Nie kwestionowali ważności testamentu z dnia 6 lipca 2011 r. sporządzonego przez T. C., wskazując, iż treść testamentu odpowiada ostatniej woli spadkodawcy.

Uczestnik postępowania G. C. wskazał, iż zmarła T. C. przeszła skomplikowaną operację neurologiczną. W związku z powyższym stan zdrowia spadkodawczyni mógł wpłynąć na jej świadomość i w konsekwencji zaważyć na treści sporządzonego testamentu. Zakwestionował ważność testamentu na podstawie art. 945§ 1 pkt. 1 k.c. Podniósł ponadto,

iż według woli zmarłej nieruchomości stanowiącą majątek spadkowy miały dziedziczyć wnuki zmarłej P. i M. K. (2) oraz wnuczki W. i M. S., w związku z tym nieważność testamentu jest oczywista (k. 36, 48).

Sąd ustalił, co następuje:

T. C., córka W. oraz J., ostatnio stale zamieszkała w Ł. przy ul. (...), zmarła w dniu 27 maja 2013 r. w C.. W dacie zgonu była wdową (odpis skrócony aktu zgonu – k. 9).

Ze spadkobierców ustawowych pozostawiła dwoje dzieci: córkę B. K. (1) oraz syna G. C.. Innych dzieci nie pozostawiła. Nikt nie składał oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, nie zrzekł się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia (zapewnienie spadkowe B. K. (3) – k. 32).

Spadkodawczyni pozostawiła własnoręcznie sporządzony testament z dnia 6 lipca 2011 r. Testament ten został opatrzony przez T. C. własnoręcznym podpisem poświadczonym przez Notariusza M. D. (rep. A numer (...)). Mocą tego testamentu T. C. do całości spadku powołała wnuków P. K. oraz M. K. (1) po 1/2 części (k. 4-5).

Testament został otwarty i ogłoszony na posiedzeniu w dniu 28 listopada 2013 roku (k. 30).

Sąd zważył, co następuje :

Zgodnie z art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Z treści art. 925 k.c. wynika zaś, że spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku.

Art. 926 k.c. stanowi, że powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (§ 1). Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (§ 2).

Z treści przytoczonych wyżej przepisów wynika, że postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ma na celu ustalenie czy osoba wskazana we wniosku jako spadkodawca zmarła oraz kto i na jakiej podstawie - ustawy czy też testamentu – jest jej spadkobiercą.

Polski porządek prawny przewiduje dwa sposoby dziedziczenia: rozrządzenia testamentowe i dziedziczenie ustawowe.

Dziedziczenie ustawowe ma charakter subsydiarny; znajduje zastosowanie, gdy nie powołano spadkobiercy testamentowego albo powołany spadkobierca nie może lub nie chce dziedziczyć. Oznacza to, że jeżeli spadkodawca nie pozostawił testamentu, bądź gdy powołani spadkobiercy odrzucili spadek, wówczas przepisy kodeksu cywilnego o dziedziczeniu ustawowym stanowią w swej treści kto i z jakim udziałem dziedziczy spadek po osobie zmarłej. Jeżeli natomiast spadkodawca pozostawił testament, rzeczą Sądu prowadzącego postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku jest ocena ważności testamentu wobec treści przepisów kodeksu cywilnego.

Przepisy kodeksu cywilnego w art. 949 k.c. – 955 k.c. precyzują formy, w jakich testament może być sporządzony i warunki prawne, których zachowanie jest konieczne dla stwierdzenia ważności testamentu. Rozróżniają one tzw. testamety zwykłe i testamety szczególne. Dla poszczególnych form niezwykle istotne jest zachowanie określonych przepisami prawa wymogów ważności, albowiem w przypadku ich naruszenia testament jest nieważny i nie może stanowić podstawy do dziedziczenia po zmarłym.

Wymogi formalne, jakim ma odpowiadać testament sporządzony własnoręcznie przewidziane zostały w art. 949 k.c. Stosownie do treści przepisu art. 949 § 1 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Z § 2 ww. przepisu wynika, iż brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów.

Testament T. C. został przez nią sporządzony własnoręcznie. Analiza treści dokumentu wskazuje, że został on sporządzony w sposób zgodny z ustawą: zawiera rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci napisane w całości

piśmie ręcznym, ponadto został podpisany przez spadkodawczynię. Notariusz M. D. poświadczyla zaś, że T. C. własnoręcznie złożyła niniejszy podpis w dniu 6 lipca 2011 r. (k. 4).

Zgodnie z art. 945 § 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony: w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (pkt 1), pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści (pkt 2), pod wpływem groźby (pkt 3).

Uczestnik postępowania G. C. zakwestionował ważność testamentu T. C. z dnia 6 lipca 2011 r. Podniósł, że spadkodawczyni w okresie testowania, z uwagi na swój stan zdrowia, mogła znajdować się w stanie wyłączającym świadomość powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Zdaniem uczestnika postępowania przebyta przez spadkodawczynię skomplikowana operacja neurologiczna mogła mieć wpływ na świadomość zmarłej, a w konsekwencji także na treść sporządzonego przez nią testamentu. Ponadto w ocenie uczestnika postępowania nieważność dokumentu jest oczywista, ponieważ zgodnie z wolą zmarłej T. C. do dziedziczenia miały być powołane jej wnuki P. i M. K. (2) oraz W. i M. S. (k. 36, 48).

Na rozprawie w dniu 24 lipca 2014 r. uczestniczka postępowania B. K. (1) zeznała, iż jej mama była bardzo schorowana. Miała udar krwotoczny mózgu, wylew podpajęczynowy, przebyła zabieg klipowania tętniaka tętnicy szyjnej wewnętrznej, a także niedowłady twarzy kręgu 3 i 4, które jednak zostały zniwelowane dzięki rehabilitacji. Mimo powyższych schorzeń w okresie od lipca 2011 r., po pobycie w szpitalu w C. związanym z atakiem padaczki, do maja 2012 r. stan matki znacząco się poprawił. Jak zeznała uczestniczka postępowania T. C. mieszkała razem z nią i jej synami P. i M.. Mimo przebytych chorób kobieta była sprawna intelektualnie i fizycznie. Pomagała wnukom odrabiać lekcje z matematyki (z zawodu była nauczycielem matematyki), ponadto opiekowała się dziećmi podczas pobytu uczestniczki postępowania w sanatorium (k. 143v.) Ponadto uczestniczka postępowania w piśmie z dnia 28 sierpnia 2014 r. podała, iż spadkodawczyni aktywnie uczestniczyła w życiu rodziny, pomagała w opiece nad dziećmi, była w pełni świadoma, często służyła radą. Uczestniczka postępowania odniosła się także do twierdzeń G. C.. Według uczestniczki postępowania twierdzenia, iż zmarła T. C. miała zamiar przekazać swój majątek W. i M. S. są nieprawdziwe, bowiem zmarła nie uznawała W. S. za swoją wnuczkę, zaś M. S. urodziła się w czerwcu 2012 r., tj. prawie rok po sporządzeniu testamentu. W okresie tym G. C. nie miał zażyłych relacji z matką, więc nie posiadał wiedzy na temat ewentualnej zmiany jej ostatniej woli. Ponadto uczestniczka postępowania potwierdziła informacje zawarte w testamencie z dnia 6 lipca 2011 r., iż G. C. otrzymał od rodziców (za życia ojca S. C.) dom w B. położony przy ulicy (...) (k. 174-176).

Uczestnik postępowania P. K. na rozprawie w dniu 24 lipca 2014 r. zeznał, iż był bardzo związany z babcią. Zeznał, iż zmarła po przebytych chorobach wróciła do sprawności intelektualnej, pomagała wnukom w odrabianiu lekcji. Była również sprawna fizycznie, poruszała się samodzielnie. Z zeznań uczestnika postępowania wynika, iż zmarła spodziewała się, że po jej śmierci G. C. będzie zabiegać o otrzymanie mieszkania w związku z czym zdecydowała, iż uda się do notariusza w celu sporządzenia testamentu (k. 144v.)

Na rozprawie w dniu 11 września 2014 r. notariusz M. D., w kancelarii której T. C. sporządziła w dniu 6 lipca 2012 r. testament, zeznała, iż będąc zobowiązana przepisami prawa przeprowadza długą rozmowę, by sprawdzić i upewnić się, czy osoba, która korzysta z jej usług jest w pełni świadoma oraz czy nie działa pod wpływem groźby czy przymusu. Po rozmowie ze zmarłą T. C. doszła do wniosku, iż tstatorka jest w pełni świadoma swoich decyzji, dlatego jako notariusz, była zobowiązana potwierdzić złożenie przez nią podpisu pod sporządzonym testamentem. Ponadto świadek podała, iż spadkodawczyni do kancelarii notarialnej przyszła o własnych siłach, zaś z przeprowadzonej z nią rozmowy nie miała cienia wątpliwości, iż była ona w pełni świadoma skutków podjętych przez siebie decyzji (k. 187-189).

Twierdzenia uczestniczki postępowania B. K. (1) odnośnie świadomości testatora potwierdził także świadek P. C., wnuk spadkodawczyni, zeznając, iż T. C. była w bardzo dobrej kondycji psychicznej i fizycznej. Po przebytych chorobach kobieta wróciła do samodzielności i była w pełni sprawna umysłowo. Świadek nie zauważył u babci

zaburzeń świadomości, był związany z babcią, którą często odwiedzał, chodził z nią na spacer. Świadek zeznał, iż spadkodawczyni nie skarżyła mu się, by ktokolwiek wywierał na nią wpływ, by sporządziła testament (k. 213)

Także J. J. (2) (k. 214), D. J. (k. 215), B. K. (4) (k. 215), D. C. (k. 232-233), zgodnie podali, że stan psychiczny T. C. w lipcu 2012 r. był bardzo dobry. Była ona w pełni świadoma tego co robi i mówi. Nie uskarżała się aby ktokolwiek na nią naciskał, aby sporządziła testament. Ich zeznania korelują ze sobą odnośnie stanu fizycznego i psychicznego spadkodawczyni. Świadkowie potwierdzili, iż T. C. zajmowała się córka B. K. (1), jednakże spadkodawczyni przez cały ten czas była w pełni świadoma, rozpoznawała swoją rodzinę i znajomych. Poruszała się samodzielnie, nie korzystała z wózka czy laski. Ponadto zeznania świadków są spójne co do złych relacji spadkodawczyni z jej synem G. C.. Potwierdzony został również fakt, iż G. C. otrzymał od rodziców, jeszcze za życia ojca S. C., dom w B..

Z zeznań wskazanych wyżej świadków osoba spadkodawczyni rysuje się zatem jako posiadająca w pełni świadomość w chwili testowania. W ocenie Sądu zeznaniom powyższych świadków należy dać wiarę, są one spójne i logiczne, ponadto znajdują potwierdzenie w dokumentacji medycznej, a także opinii biegłej.

W celu ustalenia, czy spadkodawczyni T. C. w dacie sporządzenia testamentu z dnia 6 lipca 2011 r. była w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli oraz czy mogła sporządzić ważny testament Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej z zakresu psychiatrii M. B.. W opinii z dnia 9 lutego 2015 r. wynika, że spadkodawczyni T. C. w dacie sporządzenia testamentu z dnia 6 lipca 2011 r. była w stanie sporządzić ważny testament, bowiem nie zachodziły okoliczności wyłączające świadome bądź swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Jak podała biegła, na co wskazuje obszerna dokumentacja medyczna, T. C. miała liczne problemy zdrowotne. Cierpiała na nadciśnienie tętnicze, kłębuszkowe zapalenie nerek, w 2011 r. przeżyła krwotok podpajęczynówkowy, miała wykonywaną kraniotomię lewostronną i operację klipowania tętniaka tętnicy szyjnej wewnętrznej lewej, wystąpił u niej także niedowład lewego nerwu okoruchowego. W maju 2012 r. przeżyła udar niedokrwienny mózgu pod postacią niedowładu połowicznego prawostronnego i zaburzeń mowy typu afazji mieszanej. Rozpoznano u niej także padaczkę. Z powodu posiadanych chorób wielokrotnie przebywała w szpitalu (np. w okresie 28.06.2010 r. – 30.06.2010 r., 06.01.2011 r. – 10.01.2011 r., 10.01.2011 r. – 20.01.2011 r., 20.01.2011 r., - 18.02.2011 r., 18.06.2011 r. – 27.06.2011 r., 19.10.2011 r. – 21.10.2011 r., 03.05.2012 r. – 10.05.2012 r.). W 2012 r. T. C. doznała kilku udarów niedokrwiennych, z czym wiązały się kolejne hospitalizacje, zaś w 2013 r. była hospitalizowana dwukrotnie.

Dla oceny zdolności testowania spadkodawczyni istotna jest okoliczność, na którą zwróciła uwagę biegła, iż mimo kilkukrotnych pobytów w szpitalu w 2011 r. stan T. C. po leczeniu poprawiał się. Po wypisach ze szpitala była w pełni przytomna, w logicznych kontaktach, bez cech afazji z utrzymującym się niedowładem nerwu III po stronie lewej, co skutkowało opadaniem powieki. W ocenie biegłej, przebyte w 2011 r. udary mózgu nie spowodowały istotnych zmian mających wpływ na zdolność testowania. Podkreślić także należy, iż spadkodawczyni nigdy nie leczyła się psychiatrycznie, nie była osobą upośledzoną umysłowo, nie rozpoznano u niej także zaburzeń funkcji poznawczych.

Zdaniem biegłej za zachowaną przez T. C. zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji w dacie rozporządzenia majątkiem w formie testamentu z dnia 6 lipca 2011 r. przemawia także rozumienie przez testatorkę natury dokonywanej czynności, a także jej skutków, udanie się do notariusza w celu poświadczenia swojego podpisu na testamencie, ponadto sporządzony przez nią testament zawierał niezbędne dane dotyczące osób na rzecz których sporządziła testament, przedmiotu, którego dotyczył. O pełnej świadomości w chwili sporządzania testamentu świadczy również treść dokumentu, w którym spadkodawczyni zastrzegła, iż mieszkanie ma być objęte zarządem sprawowanym przez B. K. (1) z wyłączeniem S. K., a także podkreślenie, iż synowi G. C., jeszcze za życia S. C., został przekazany dom z posesją przy ul. (...) w B.. W opinii biegłej zaznaczyć należy, iż testatorka od dawna planowała w ten sposób zarządzić swoim majątkiem, co potwierdzają świadkowie. Rozporządzenie zaś majątkiem w ten sposób odzwierciedla układ sytuacyjny, w którym testatorka funkcjonowała i związki emocjonalne z osobami z otoczenia (k. 240-254).

Do powyższej opinii zarzuty wniósł uczestnik postępowania G. C. (k. 265).

Biegła sądowa M. B. na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2015 r. podtrzymała w całości opinię złożoną do akt. Biegła wskazała, iż sporządzając przedmiotową opinię oparła się na dokumentach zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy, a także na dołączonej dokumentacji medycznej. Z treści ww. dokumentów wynika, iż spadkodawczyni w okresie 2011 r. mimo licznych hospitalizacji była przytomna, świadoma, w logicznym kontakcie. W związku z powyższym, w ocenie biegłej spadkodawczyni miała zdolność testowania, co potwierdzają także zeznania świadków (k. 281).

Zdaniem Sądu wnioski sformułowane przez biegłą w opinii podstawowej, jak i ustnej uzupełniającej były logiczne, poprzedzone gruntowną analizą zebranego materiału dowodowego, w szczególności dokumentacji medycznej. Biegła szczegółowo przeanalizowała materiał dowodowy zebrany w sprawie wraz z dokumentacją medyczną. Jej wnioski są jasne i klarowne.

W związku z powyższym przeprowadzone postępowanie dowodowe w postaci zeznań świadków oraz opinia biegłej, doprowadziły do ustalenia, że w dacie sporządzania testamentu T. C. nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Wobec powyższego, w ocenie Sądu, należało uznać sporządzony własnoręcznie testament z dnia 6 lipca 2011 r. za spełniający ustawowe przesłanki ważności, który może stanowić podstawę dziedziczenia.

Wobec powyższych ustaleń, na mocy powołanych przepisów, Sąd stwierdził, iż spadek po T. C. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 6 lipca 2011 r. z dobrodziejstwem inwentarza nabyli M. K. (1) w 1/2 części oraz P. K. w 1/2 części.

Wydatki w przedmiotowej sprawie wyniosły 1.061,08 zł. Składały się na nie koszty wynagrodzeń powołanej w sprawie biegłej (799,25 zł i 143,86 zł – k. 257, 285) oraz skserowania dokumentacji medycznej (16,68 zł i 101,29 zł – k. 165, 185).

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2014.1025 j.t.) w zw. z art. 520 § 3 k.p.c., nakazując pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białymstoku od uczestnika postępowania G. C. kwotę 1.061,08 zł tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania.

W pozostałym zakresie zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 § 1 i 2 k.p.c.).